

Kazimierz Kowalski

Międzynarodowy Kongres filozofii tomistycznej w Poznaniu

Collectanea Theologica 16/1, 134-139

1935

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CHRONICA.

1.

MIĘDZYNARODOWY KONGRES FILOZOFJI TOMI- STYCZNEJ W POZNANIU.

*[Internationalis congressus philosophiae thomisticae Posnaniae
celebratus].*

1. Zarys dziejów Międzynarodowych Kongresów Tomistycznych na ziemiach słowiańskich.

Kiedy w sierpniu 1929 roku obchodzono na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim uroczyste 50-lecie wydania wiekopomnej Encykliki Leona XIII o odrodzeniu filozofji św. Tomasza z Akwinu, wtenczas jeden z mowców zawołał, iż „drugie 50-lecie Encykliki „Aeterni Patris“ powinno być okresem szczególnych triumfów myśli tomistycznej w Polsce i w krajach słowiańskich“¹⁾. Konkretnych jednak kształtów przybrał wzmożony ruch neotomistyczny najpierw w Czechosłowacji, gdzie O. Metody Habán O. P., redaktor „Filosoficka Revue“, przygotowawszy akademicki teren stolicy Czech kursami filozofji św. Tomasza, zorganizował od 6—9 października 1932 r. pierwszy na ziemiach słowiańskich Międzynarodowy Kongres Tomistów. Zjazd ten zaważył sukcesem swoim poważnie na życiu umysłowym pobratymców naszych. Tekst zaś wykładów wygłoszonych na Kongresie i wydanych w osobnym pamiętniku²⁾, świadczy dobitnie o rzetelnej pracy naukowej dokonanej podczas obrad praskich.

Jego Eminencja Ksiądz Kardynał Hlond, Prymas Polski, zainteresował się w sposób żywy i życzliwy obradami neotomistów zebranych w stolicy św. Wacława. Telegram nadesłany na ręce Jego Ekscelencji ks. arcybiskupa Kaspara uwydatnił dobitnie uczucia i myśli „Kardynała Słowian“:

¹⁾ VIII Tydzień Społeczny Stowarzyszenia Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie“ w Lublinie od 20—26 sierpnia 1929 r. str. 61, Lublin, Uniwersytet 1930.

²⁾ Sbornik Mezinárodních Tomistických Konferenci v Praze. Sestavil dr. Metoděj Habán O. P., Olomouc 1933.

„Waszej Ekscelencji pragnę wyrazić szczerze gratulacje i radość, że w Pradze zbiera się pierwszy na ziemiach słowiańskich międzynarodowy kongres filozofii tomistycznej; stąd konferencjom tym czule błogosławię, życząc, by szerzyły znajomość filozofii Anielskiego Akwinaty i by przyczyniły się do oparcia współczesnej myśli ludzkiej na zasadach metafizyki tomistycznej“.

Delegat zaś Jego Eminencji zaprosił wśród entuzjastycznych oklasków całego Kongresu drugi Zjazd filozofii tomistycznej na rok 1934 do Poznania. Podczas gdy Kongres praski przy przewadze tematów metafizycznych nie przedstawiał jeszcze ściśle określonego programu, chodziło w Poznaniu przeważnie o zaktualizowanie myśli tomistycznej w dziedzinie filozofii moralnej i społecznej. Opracowanie zagadnień tych właśnie gałęzi tomizmu nasywało się przede wszystkim z powodu obecnego duchowego położenia Polski. Stosunki nasze zarówno z sąsiadem wschodnim jak i z Trzecią Rzeszą poprawiły się do tego stopnia, że żywa wymiana wartości naukowych i kulturalnych między narodami niedawno temu jeszcze poważnionemi zapowiadała nową erę pokojowej współpracy intelektualnej i kulturalnej. W tem położeniu tak ważnem dla uczonych i inteligentów polskich nabierały wszystkie zagadnienia światopoglądowe, zwłaszcza moralne i socjologiczne, jasno zaznaczające się wobec materializmu komunistów i rasizmu hitlerowskiego wielkiego znaczenia. Jeżeli Polska katolicka miała być czynnikiem dającym a nawet przodującym w żywym umysłowym kontakcie wspomnianych narodów, natenczas zorientowanie życia naukowego, moralnego i społecznego jej wykształconych synów i cór na wieczystych zasadach Doktora Anielskiego stało się zadaniem o pierwszorzędnej doniosłości i nieodzownej aktualności. Spełnienie tego właśnie celu miał zapoczątkować Kongres Filozofii Tomistycznej w Poznaniu.

2. Międzynarodowy Kongres Tomizmu w Poznaniu.

Kongres rozpoczął się we wtorek dnia 28 sierpnia o godzinie 9 Mszą św. celebrowaną przez Jego Eminencję Księdza Kardynała-Prymasa w Złotej Kaplicy katedry poznańskiej.

ZEBRANIA PLENARNE.

O g. 11 nastąpiła uroczysta inauguracja Zjazdu w auli Uniwersytetu Poznańskiego. Po przemówieniu Protektora Zjazdu, Marszałka, Delegata Ministerstwa W. R. O. P., Rektora Uniwersytetu Poznańskiego, Delegatów OO. Gilleta i Ledóchowskiego oraz Profesora Zawirskiego w imieniu Poznańskiego Towarzystwa Filozo-

ficznego, wygłosił referat inauguracyjny Ks. Dr. Konstanty Michalski, Prof. i były Rektor U. J., na temat: „Tomizm wobec współczesnej filozofii dziejów“.

Na drugim zebraniu plenarnym, które odbyło się we środę dnia 29 sierpnia w auli Uniwersytetu Poznańskiego o godzinie 16, przemawiali kolejno:

O. Dr. E. De Rosy Z. K., Profesor Papieskiego Instytutu „Angelicum“ na temat: „Les Origines de l'Economie actuelle“;

O. Dr. René Kremer C. H. R., Prof. Wyższego Instytutu Katolickiego w Paryżu, na temat: L'idéal historique d'une nouvelle chretienté“.

Trzecie zebranie plenarne stanowiło zarazem uroczyste zakończenie Kongresu. Odbyło się ono w auli Uniwersytetu Poznańskiego we czwartek, dnia 30 sierpnia o godzinie 16.

Pierwszy referat wygłosił Ks. Prałat Dr. Amato Masnovo, Profesor Uniwersytetu Katolickiego w Medjolanie na temat: „La crisi pretomistica“.

Następnie zabrał głos O. Dr. Siwek T. J., Profesor Papieskiego Uniwersytetu Gregorjańskiego, w odczycie na temat: „Reinkarnacja i jej wynikłości moralne w świetle filozofii“.

Pięknym przemówieniem zakończył Jego Eminencja Ksiądz Kardynał Prymas obrady Kongresu, którego uczestnicy udali się następnie do kościoła św. Marcina na uroczyste, dziękczynne „Te Deum“.

ZEBRANIA SEKCYJ.

Sekcja Kapłanów obradowała we wtorek dnia 28 sierpnia o godzinie 20 na złotej sali Księgarni św. Wojciecha pod przewodnictwem Księdza Aleksandra Żychlińskiego, Doc. U. J. K. i Profesora Arcybiskupiego Seminarjum Duchownego w Poznaniu. Referat wygłosił Ks. Szambelan Dr. Władysław Kornitowicz z Warszawy na temat: „Rekolekcje społeczne“, poczem nastąpiła dyskusja.

Sekcja Pań zapełniła o tym samym czasie salę Domu Katolickiego, by pod przewodnictwem p. Zofji Rzepeckiej, Przewodniczącej Katolickiego Związku Kobiet, wysłuchać i przedyskutować referat P. Dr. Zofji Włodkovej z Krakowa: „Jak kobieta-Polka może przyczynić się do rozwoju nauki katolickiej“.

Sekcja filozofii moralnej obradowała w sali 17 Collegium Minus Uniwersytetu Poznańskiego pod przewodnictwem Ks. Dr. Ignacego Świrskiego, Profesora U. S. B. Na pierwszym zebraniu, we wtorek dnia 28 sierpnia o godzinie 16, referowali i przedyskutowali swe referaty O. Dr. M. Haban O. P., Redaktor „Filozoficka

Revue“ z Ołomuńca: „Die vitalen und geistigen Werte des Sexuallebens“; — Ks. Dr. Ignacy Świrski, Profesor U. S. B. z Wilna: „Poglądy św. Tomasza na czystość życia małżeńskiego“ i O. Dr. P. Pelletier Mg. O. P. ze Lwowa: „De la connaissance de soi; norme de nos rapports avec Dieu et le prochain“.

Drugie zebranie, które odbyło się we środę, dnia 29 sierpnia o godzinie 10-tej, obejmowało następujące referaty i dyskusje: O. Dr. H. Bosković O. P. z Zagrzebia: „Inter artem et moralitatem relatio“; — Ks. Dr. Kazimierz Kowalski, Docent U. J. z Gniezna: „Etyka społeczna św. Tomasza z Akwinu a współczesne problemy misyj zagranicznych“ — oraz streszczenie filozoficznych wyników pracy P. Dr. A. D. Drużbackiej z Przemyśla: „La connaissance par connaturalité, le jugement par inclination“.

Na trzecim wreszcie zebraniu, odbytem we czwartek dnia 30 sierpnia o godz. 10, referowali:

O. Dr. Inocenty Bocheński O. P., Profesor Papieskiego Instytutu „Angelicum“ z Rzymu, pracę O. Dr. Garrigon-Lagrange'a, Profesora tegoż Instytutu: „Le sens du mystère chez St. Thomas. Le clair-obscur intellectuel“;

O. Dr. Szdźuj O. F. M. Profesor studjum filozoficznego w Osiecznie: „La psychologie de l'amour d'après S. Thomas et S. Bonaventure“.

P. Dr. Andrzej hr. Mycielski, Doc. U. S. B. z Wilna: „Czem błędzi współczesna nam nauka prawa?“

Sekcja socjologii tomistycznej obradowała po dwukrotnej zmianie sali spowodowanej liczną frekwencją, wreszcie w sali rektorskiej Uniwersytetu Poznańskiego pod przewodnictwem P. Dr. Taylora, profesora Uniwersytetu Poznańskiego.

Na pierwszym zebraniu, we wtorek dnia 28 sierpnia o godzinie 16 referowali i dyskutowali:

O. Dr. B. Lavaud O. P., Profesor Uniw. w Fryburgu Szwajcarskim: „Le droit naturel du mariage selon S. Thomas d'Aquin“.

O. Dr. Chomrański T. J., Profesor Instytutu Filozoficznego z Krakowa: „Powrót do podstawowych idei etyki tomistycznej ratunkiem w społecznym kryzysie społecznym“.

Drugie zebranie, które odbyło się we środę dnia 29 sierpnia o godz. 10, obejmowało następujące referaty i dyskusje:

P. Dr. Ludwik Górski, Prof. K. U. L. z Lublina: „De la propriété“;

Ks. Dr. Józef Pastuszka, Doc. U. J. z Warszawy: „Wartości etyczne kultury“.

Na trzecim zebraniu odbytem we czwartek dnia 30 sierpnia o godz. 10 odczytali i przedyskutowali:

Ks. Dr. Jan Stepa, Profesor U. J. K. ze Lwowa: „Le caractère total de l'état d'après S. Thomas“;

P. Dr. Czesław Strzeszewski, Prof. K. U. L. z Lublina: „Zasada cen maksymalnych u św. Tomasza z Akwinu i jej zastosowanie w życiu ekonomiczno-społecznym“;

O. B. Przybylski O. P. z Rzymu przedstawił referat O. Dr. Górnisiewicza, Mg. O. P. z Tarnopola p. t.: „Stanowisko św. Tomasza w kwestji żydowskiej“;

O. Dr. Bertrand Czynnek O. P., Prof. ze Lwowa: „Forma regiminis optima iuxta S. Thomam“.

3. Ogólne wyniki Kongresu.

Niepodobna podać w ramach niniejszego artykułu całości wyników naukowych Poznańskiego Kongresu Tomistycznego. Ograniczymy się tedy tylko do kilka zasadniczych uwag, pozostawiając osobistej lekturze Pamiętnika Zjazdu uświadomienie sobie mnóstwa dalszych spostrzeżeń, sądów i rozumowań stanowiących rzetelny postęp nowoczesnej wiedzy tomistycznej.

Fundamentalna teza św. Tomasza z Akwinu o akcie i możliwości doznała nowego zastosowania na polu filozofji dziejów w perfekcyjryzmie Ks. Konstantego Michalskiego. Głębia, bogactwo i siła teorii tomistycznej o analogji bytu świeciło prawdziwe triumfy w spekulacjach P. Maritain nad przyszłym ustrojem chrześcijańskiego społeczeństwa ziemskiego.

Mocne metafizyczne bytowe fundamenty filozofji moralnej Doktora Anielskiego przewyższającej daleko teorię Schelera uwydatniły się w wykładzie O. R. Kremera. Współczesna siła tez moralnych zajaśniała w mocnych argumentacjach O. Siwka przeciwko teozofji.

W trudną kwestję dotyczącą pewności moralnej dużo światła wniósł referat O. Garrigou-Lagrange. Centralne stanowisko rozwiązania problemu powszechników w socjologii św. Tomasza o istocie Państwa uwydatnił odczyt Ks. Stepy. Skuteczność metody tomistycznej dedukcyjnej i architektonicznej w dziedzinie najtrudniejszych nauk moralnych i społecznych przedstawiała się dobitnie w konkluzjach O. Lavaud i w misjoznawczych wynikach Ks. K. Kowalskiego. Aktualność i wyższość nauki Doktora Anielskiego o własności prywatnej wobec jednostronnych i błędnych ujęć tego problemu w niektórych systemach współczesnych zajaśniała w wykładzie p. L. Górskiego, podczas gdy związek tomizmu z ostatnimi Encyklikami papieskimi o sprawach społecznych uwydatnił odczyt O. De Rooy. Nie zabrakło wreszcie i wykładów, których treść spotkała się z dyskusyjnymi zastrzeżeniami ze strony tomistów, jak np. referaty Ks. Pastuszki i O. Szdzuja.

Pozatem wszystkie bez wyjątku referaty wygłoszone na Zjeździe spotkały się z przyjęciem i dyskusją poważną, żywą i rzeczową

ze strony zgromadzonych na Kongresie uczonych i inteligencji. Uwypukliła ona z okazji referatów o małżeństwie naukę tomizmu o stosunku dwóch płci, przy odczytach gospodarczych i społecznych drogi uzdrowienia etyki gospodarczej i zdrowych reform ustrojowych. Udział zarówno profesorów jak i szerszych kół wykształconych przewyższył wszystkie oczekiwania organizatorów. Przeszło tysiąc uczestników Zjazdu brało żywy udział w obradach, co świadczy o wybitnie korzystnym nastawieniu wykształconych sfer naszej Ojczyzny do tomizmu. W życiu zaś umysłowym inteligencji polskiej stanowił ten Kongres wydarzenie o pierwszorzędnej doniosłości dla zorientowania ważnych dziedzin myśli, życia i kultury współczesnej na zasadach Doktora Anielskiego.

Ks. Kazimierz Kowalski.

PODRÓŻ NAUKOWA DO ZIEMI ŚWIĘTEJ.

[Excursio Societatis Th. Pol. in Terram Sanctam].

W myśl dawniejszych ogłoszeń komunikuje Zarząd Polskiego Towarzystwa Teologicznego, że postanowiono urządzić podróż do Ziemi Świętej w pierwszej połowie września r. b.

Bardzo uprzejmie prosimy Czcigodnych Księżę o łaskawy udział w podróży, w której tylko księża uczestniczyć będą a która nam pozwoli zwiedzić Ziemię Świętą i zapoznać się z wszelkimi nowszymi wykopaliskami, interesującymi teologa.

Równocześnie Zarząd P. T. T. wysłał pisma do Najprzewielebniejszych Księżę Ordynariuszów, aby raczyli księżom pozwolić na udział w podróży.

W Ministerstwie W. R. O. P. otrzymaliśmy zapewnienie, że Władze szkolne nie będą czyniły Księżom Prefektom trudności w uzyskaniu urlopu. Wnioski odpowiednie Księżę Prefekci wyślą do swych Kuratorów, a nas o tem zawiadomią, abyśmy zawczasu w Ministerstwie W. R. O. P. w sprawie uzyskania urlopu mogli interwenjować. Z tego względu prosimy Księżę Prefektów o wczesne zawiadomienie Zarządu najpóźniej do 1 maja r. b.

Dla innych uczestników ustalamy termin zgłoszenia się na dzień 15 czerwca 1935 r.

Adres: *Polskie Towarzystwo Teologiczne — Uniwersytet Jana Kazimierza, Lwów, ul. Marszałkowska 1.*

Cena udziału w pielgrzymce obliczona przy minimum 50 osobach wyniesie około 1.250 zł., a będzie obejmowała:

- 1) paszport zagraniczny wraz z wizami,
- 2) bilety kolejowe III kl.,